

як: страхування повітряних суден, страхування відповідальності власників аеропортів, страхування відповідальності авіаперевізників, страхування авіаліній ті інші.

Висновки. Туристичне страхування відіграє роль своєрідного гаранта на міжнародній арені шляхом забезпечення відшкодування матеріальної та моральної шкоди застрахованим особам, зменшення нещасних випадків та смертності туристів, стимулювання здійснення превентивних заходів настання страхових випадків, підвищення безпеки туристичної діяльності. Однак при цьому існує потреба у покращенні якості послуг з туристичного страхування та всебічному їх вдосконаленні, у залученні більшого обсягу споживачів, розширенні і вдосконаленні каналів розподілу та підвищенні рівня фінансової стійкості страхових компаній.

Перелік посилань:

1. Абрамітова Д. Р. Розвиток страхування туризму в Україні / Д. Р. Абрамітова // Вісник Української академії банківської справи. – 2013. – № 1 (34). – С. 134-138.
2. Бернарська О. Р. Ризики у міжнародній туристичній діяльності та їх страхування [Електронний ресурс] / О. Р. Бернарська, Л. В. Цубов // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15752/1/48-Bednarska-107-108.pdf>.
3. Власова Н. М. Страхові технології в туризмі / Н. М. Власова, К. О. Вейнберг // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – № 176. – С. 82-84.
4. Гуменюк В. В. Страхування діяльності туристичних підприємств / В. В. Гуменюк // Фінанси України. – 2004. – № 4. – С. 128-135.
5. Лелюхіна А. С. Страхові послуги в туристичній галузі в Україні / А. С. Лелюхіна // Бухгалтерський облік, економічний аналіз та контроль в умовах формування і розвитку сучасних концепцій управління: Тези виступів XII Міжнар. наукової конференції ЖДТУ.– 2013. – С. 351-352.
6. Kozmenko O. The methodical approach to the establishment of interdependencies in the development of insurance and tourism markets / O. Kozmenko, D. Abramitova // Problems and Perspectives in Management. – 2015. – № 13 (1). – P. 113-120.
7. Козьменко С. М. Теоретичне підґрунтя банківсько-страхової інтеграції / С. М. Козьменко, К. В. Багмет // Вісник НБУ. – 2012. – № 2 (192). – С. 22-27.
8. Михайлова Н. В. Особливості страхування відповідальності в туристичному бізнесі / Н. В. Михайлова, В. В. Карцева // Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського. – 2014. – № 5. – С. 57-60.
9. Рібун М. В. Особливості ринку страхування в туризмі / М. В. Рібун // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – № 2. – С. 274-281.
10. Толкачева О. П. Особенности страхования в отрасли туризма / О. П. Толкачева, К. А. Джобинашвили // Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России. – 2011. – № 3. – С. 155-158.
11. Про страхування [Електронний ресурс] : Закон від 15.09.1995 № 324/95-ВР зі змін. і доп. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/para0218#0218>.
12. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон від 15.09.1995 № 324/95-ВР зі змін. і доп. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/para0218#0218>.

Стаття надійшла: 25.11.2015 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горовий Д.А.

УДК 658.155.012.7

JEL Classification: C 13, G32

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Роєнко В. В., к.е.н.

Карпенко А. В.

Українська академія банківської справи, м. Суми

Анотація. У статті обґрунтовано, що формування фінансового потенціалу підприємства є динамічним процесом, що передбачає швидке реагування на зміни мінливого зовнішнього середовища та активну взаємодію з іншими учасниками ринку з метою прийняття раціональних управлінських рішень. Визначено, що рівень фінансового потенціалу підприємства залежить від ресурсного забезпечення (сукупності власних, позикових та залучених фінансових ресурсів та можливостей щодо їх нарощення для забезпечення розширеного відтворення підприємства) та організаційно-управлінського забезпечення (суку-

пності умов, що створені на підприємстві для ефективної роботи працівників виробничої та адміністративної сфери, для забезпечення зацікавленості персоналу в підвищенні ефективності його роботи та формування позитивного іміджу підприємства на ринку). У статті визначено релевантні ендегенні та екзогенні фактори впливу на формування фінансового потенціалу підприємства. Запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу підприємства з використанням таксономічного методу, що передбачає побудову еталонного вектора. Практична реалізація передбачає виконання наступних етапів: формування інформаційної бази оцінювання показників, які прямо або опосередковано впливають на рівень фінансового потенціалу підприємства; нормалізація системи показників; визначення вагових коефіцієнтів для кожного із функціональних блоків фінансового потенціалу підприємства з використанням правила Фішберна; встановлення еталонних кількісних характеристик фінансового потенціалу; кількісна та якісна оцінка рівня фінансового потенціалу. Запропонований підхід дозволяє ідентифікувати внутрішні його можливості та виявити приховані резерви з метою підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: фінансовий потенціал, таксономічний метод, фінансова стійкість, ліквідність, еталон.

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF EVALUATION COMPANY'S FINANCIAL POTENTIAL

Roienko Victoria, PhD in Economics

Karpenko Anna

Ukrainian Academy of Banking in Sumy

Summary. *The article proves that the formation of company's financial potential is a dynamic process that involves rapid response to evolving changes in the external environment and active interaction with other market participants for the purpose of making rational management decisions. It is determined that the level of company's financial potential depends on resource provision (own, borrowed resources and opportunities for their increasing for extended reproduction) and organizational provision (the set of conditions that the company created for effective work of employees of the industrial and administrative areas to ensure that employees are interested in increasing work efficiency and creating positive company image on the market). The article identifies the significant exogenous and endogenous factors of influence on company's financial potential. The scientific and methodological approach to assessing the company's financial potential by using taxonomic method has been improved. The practical implementation involves the following stages: formation of information base assessment of indicators that directly or indirectly affect the level of financial potential; normalisation of a system of indicators; the weight coefficients are determined for each of the functional blocks of company's financial potential by using the Fishburn rules; setting a benchmark quantitative characteristics of financial capacity; quantitative and qualitative assessment of the level of financial potential. The proposed approach allows to identify internal opportunities and discover hidden reserves to increase efficiency of the enterprise.*

Keywords: financial potential, taxonomic method, financial stability, liquidity, benchmark.

Постановка проблеми. У сучасних ринкових умовах стабільний розвиток та функціонування суб'єкта господарювання визначається його спроможністю ефективно управляти наявними фінансовими ресурсами, а також взаємодіяти з іншими учасниками ринку в контексті залучення додаткового фінансування виробничої діяльності та інвестиційних проектів, тобто запроваджувати заходи щодо покращення свого фінансового потенціалу. У зв'язку з цим зростає об'єктивна необхідність оцінки діючої фінансової політики підприємства з метою пошуку резервів щодо покращення його діяльності в майбутньому. При цьому важливо, щоб кількісна та якісна оцінка рівня фінансового потенціалу відображала не тільки фактичний рівень фінансового забезпечення підприємства, а й можливості щодо його нарощення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці наукових підходів до оцінювання фінансового потенціалу суб'єктів господарювання приділено достатньо уваги з боку вітчизняних науковців, а саме: Ю.В. Квятківський [1], П. В. Комарнцька [2], О.В. Козьменко [3], І.А. Маринич [4], Н.С. Педченко [5], Р.В. Руда [6], П.С. Стецюк [7], С.О. Тульчинська [8], В.В. Турчак [9], О.І. Маслак [10].

Невирішені складові загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість напрацювань у даному напрямку досі відсутня цілісна методика оцінювання фінансового потенціалу, яка б синтезувала всі напрямки діяльності підприємства, результатом яких є рух грошових коштів.

Формулювання цілей статті. Основною метою статті є розробка науково-методичного підходу до оцінювання фінансового потенціалу підприємства з використанням таксономічного методу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Залежно від конкурентних позицій на ринку, ефективності використання матеріально-технічної бази та можливості залучення окремих видів фінансових ресурсів на підприємстві створюються умови для формування певного рівня фінансового потенціалу.

За своєю сутністю фінансовий потенціал підприємства включає сукупність фінансових ресурсів, а також невикористані можливості та резерви (імідж підприємства та менеджерів вищого рівня, відстрочення розрахунків за кредитами та іншими платежами) [2].

Формування фінансового потенціалу підприємства є складним, довготривалим та динамічним процесом, що передбачає швидке реагування на зміни мінливого зовнішнього середовища та активну взаємодію з іншими учасниками ринку з метою прийняття раціональних управлінських рішень.

Основними факторами формування й розвитку фінансового потенціалу є екзогенні (зовнішні) фактори, вплив яких визначається обмежувальними або стимулюючими заходами з боку органів державної та/або місцевої влади, фінансово-кредитних установ, постачальників, споживачів продукції, на якій спеціалізується підприємство. Ендогенні (внутрішні) фактори безпосередньо пов'язані з особливостями фінансово-господарської діяльності підприємства, а тому є керованими та можуть бути кількісно оцінені.

Концептуальна схема формування фінансового потенціалу підприємства та дослідження впливу факторів на його рівень представлена на рисунку 1. На нашу думку, формування фінансового потенціалу підприємства доцільно розглядати з точки зору внутрішньої та зовнішньої складових. Принципово важливою при управлінні фінансовим потенціалом підприємства є роль фінансових ресурсів (функціональний блок «ресурсне забезпечення»), оскільки без них підприємство не зможе функціонувати та досягати стратегічних цілей свого розвитку.

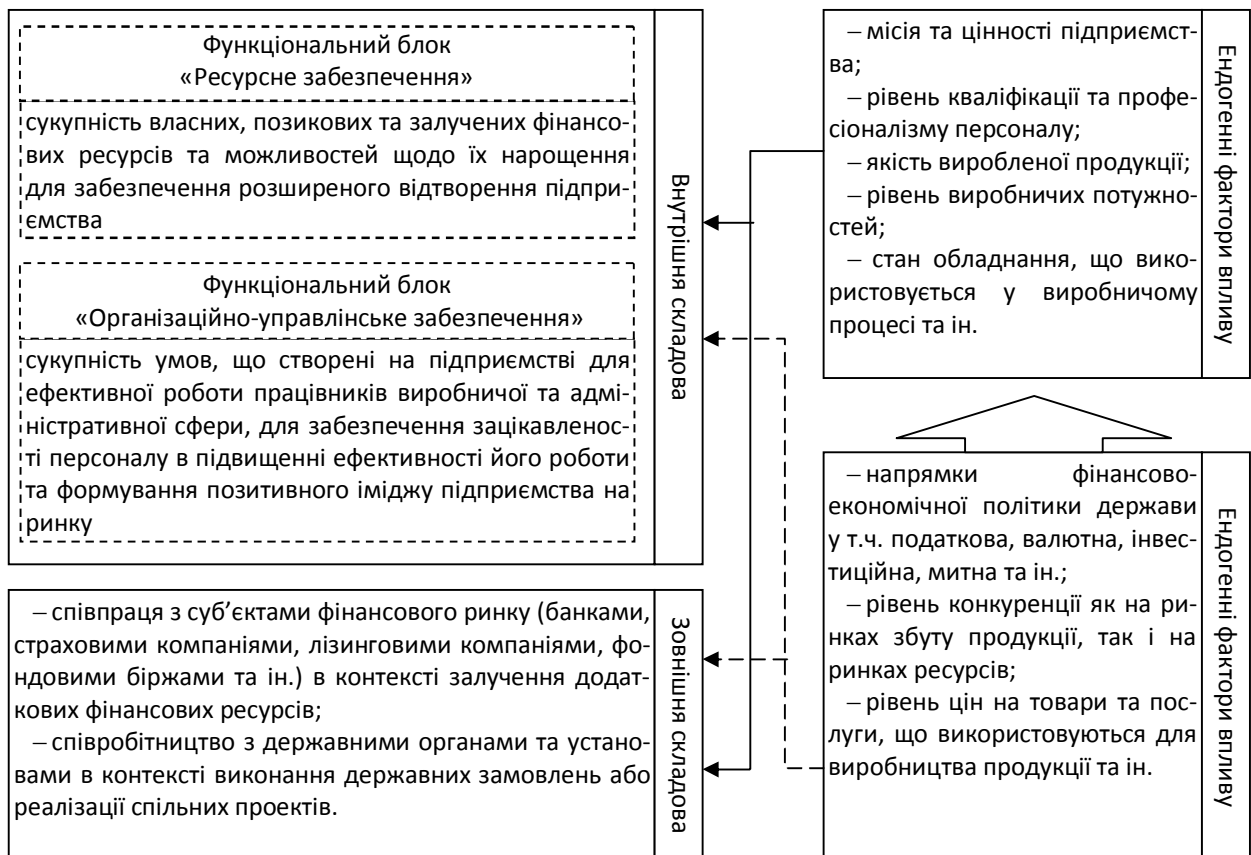

Рисунок 1 – Концептуальна схема формування фінансового потенціалу підприємства

Організаційно-управлінське забезпечення формування фінансового потенціалу передбачає створення на підприємстві сукупності умов для ефективної роботи праців-

ників виробничої та адміністративної сфери, для забезпечення зацікавленості персоналу в підвищенні ефективності його роботи та формування позитивного іміджу підприємства на ринку.

Враховуючи специфіку формування фінансового потенціалу підприємства постає питання про вибір математичного інструментарію для його оцінки, що дозволить ідентифікувати внутрішні можливості підприємства та виявити приховані резерви з метою підвищення ефективності діяльності підприємства.

Проаналізувавши існуючі підходи до оцінки фінансового потенціалу підприємств [1-10], необхідно зазначити, що найчастіше автори наукових досліджень розглядають його як сукупність власних, позикових та залучених фінансових ресурсів на певний період. На нашу думку, даний підхід не дозволяє врахувати системний характер фінансового потенціалу, залишаючи поза увагою роль організаційно-управлінського забезпечення діяльності підприємства. Крім цього, досліджені підходи не враховують потенційних можливостей нарощення фінансових ресурсів у результаті розширення виробничої діяльності підприємства, реалізації інвестиційного проекту тощо. Усунення виявлених недоліків в оцінці фінансового потенціалу можливе з використанням саме таксонометричного методу. Алгоритм оцінювання фінансового потенціалу підприємства представлено на рисунку 2.

Відповідно до концептуальних положень формування фінансового потенціалу виокремлено дві групи показників, що прямо або опосередковано впливають на рівень фінансового потенціалу підприємства. Для характеристики ресурсного забезпечення підприємства запропоновано обрати наступні показники: коефіцієнт зносу основних засобів, фондівіддача, коефіцієнт покриття, коефіцієнт автономії, коефіцієнт маневрності власного капіталу, коефіцієнт забезпеченості по кредитах, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт рентабельності продаж, співвідношення темпів зростання обсягів реалізованої продукції до темпів нарощення прибутку підприємства, темп приросту реальних та фінансових інвестицій у порівнянні з попереднім періодом. Дані показники дозволяють проаналізувати склад та структуру фінансових ресурсів підприємства, оцінити рівень ефективності його виробничо-господарської діяльності та визначити ступінь залучення інвестицій.

Тоді як для оцінки організаційно-управлінського забезпечення використано бінарні величини (приймають значення 0 або 1), а саме: рівень плинності кадрів, освітній рівень персоналу, рівень підвищення кваліфікації працівників, наявність тактичного та стратегічного планів розвитку підприємства, наявність баз даних про споживачів продукції, конкурентів та контрагентів, наявність міжнародних та/або національних сертифікатів якості продукції, бізнес-процесів.

На другому етапі запропонованого підходу проводиться нормалізація показників залежно від характеру впливу на фінансовий потенціал підприємства, з метою приведення до єдиного співставного вигляду, числові значення яких будуть знаходитися в проміжку від 0 до 1.

Важливу роль в оцінюванні рівня фінансового потенціалу відіграє вибір вагових коефіцієнтів для функціональних блоків, тоді як в середині кожного блоку значимість показників є однаковою. Для визначення пріоритетів вагомості функціональних блоків використано правило Фішберна.

Четвертий етап передбачає визначення «еталонних» показників за досліджуваній період, тобто максимальне або мінімальне значення залежно від впливу на рівень фінансового потенціалу підприємства. Проте, виходячи з припущення про можливість підприємства розвиватися в майбутньому запропоновано скоригувати кожний із показників на середньоквадратичне відхилення.

Заключними етапами є проведення кількісної оцінки рівня фінансового потенціалу підприємства за формулою, що визначена в алгоритмі (рис. 2), та надання якісної інтерпретації отриманим результатам на основі виокремлення наступних рівнів фінансового потенціалу підприємства:

– високий – характеризує наявність збалансованої системи джерел фінансування виробничої сфери та інвестиційних проектів, а також раціональне використання фінансових ресурсів підприємства, що в комплексі створюють умови для інтенсивного його розвитку в перспективі та підвищення конкурентних позицій на ринку;

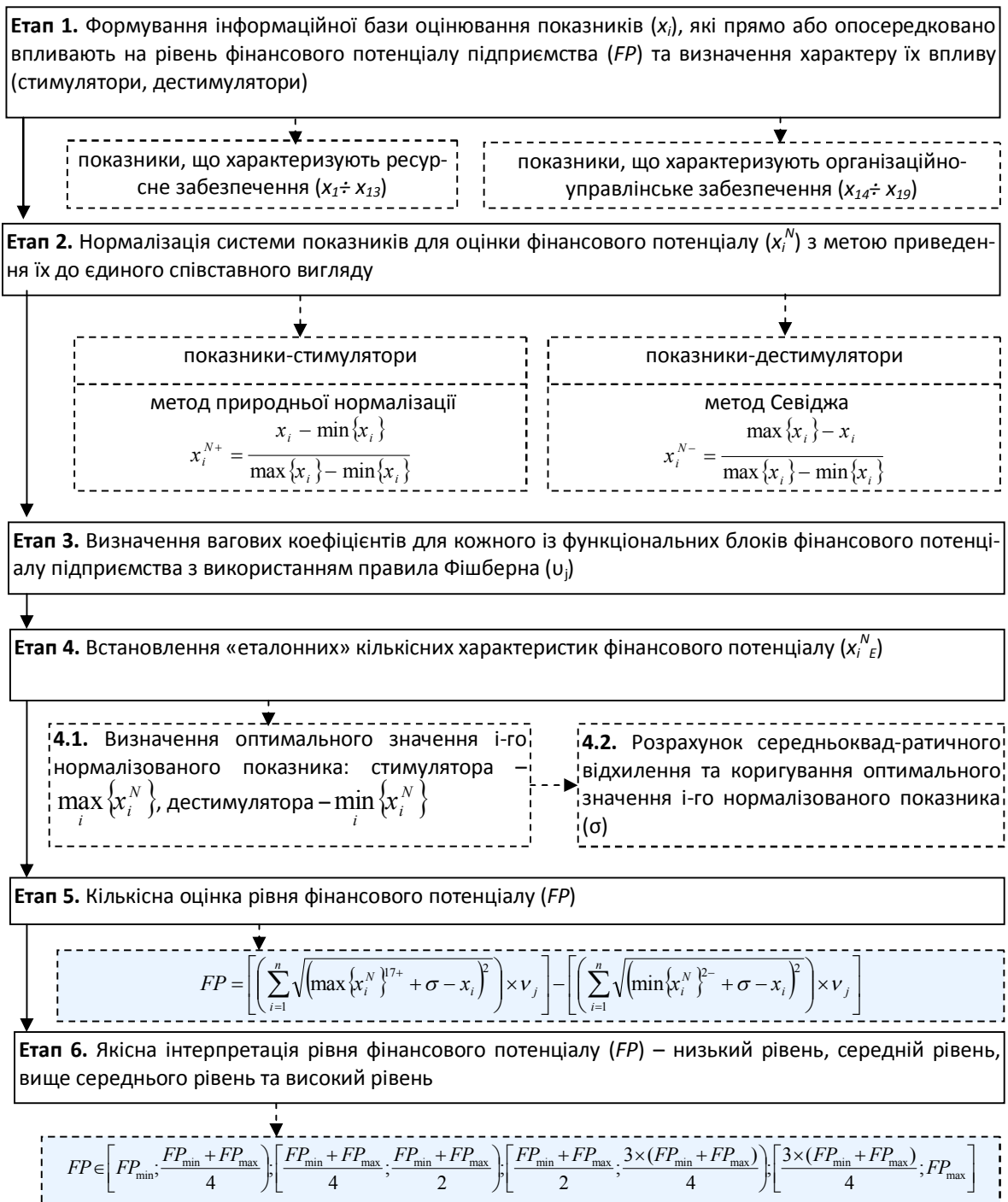

Рисунок 2 – Науково-методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу підприємства

- вище середнього – відображає фінансово стійкий стан підприємства, що дозволяє протистояти впливові факторів зовнішнього середовища, але наявні певні проблеми в його організаційно-управлінському забезпеченні;
- середній – характеризує незбалансованість джерел фінансування діяльності підприємства, зниження рівня його кредитоспроможності, а також зволікання керівництва в створенні умов для стратегічного розвитку підприємства (небажання оновлення матеріально-технічної бази, підвищення кості продукції, удосконалення системи обслуговування клієнтів, матеріального стимулювання працівників у підвищенні ефективності їх праці);
- низький – скорочення обсягів продажу продукції, погіршення платіжної дисципліни підприємства, зниження рівня віддачі від фінансових вкладень у його вироб-

ничо-господарську діяльність, тобто підприємство не спроможне протистояти негативному впливові факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Висновок. Формування фінансового потенціалу є однією з пріоритетних задач керівництва підприємства, оскільки його обсяг впливає на як на організацію внутрішніх бізнес-процесів, так і на визначення конкурентної позиції на ринку. У роботі розроблено методичний підхід до побудови інтегрального показника рівня фінансового потенціалу підприємства (високий, вище середнього, середній, низький) на основі аналізу групи якісних та кількісних показників з використанням методу таксономії. Даний підхід дозволяє оцінити ефективність використання наявних фінансових ресурсів підприємства та можливості до розвитку підприємства.

Перелік посилань:

1. Квятківський Ю. В. Критерії оцінки фінансового потенціалу суб'єктів аграрної сфери / Ю. В. Квятківський // *Економіка АПК*. – 2010. – № 11. – С. 70-74.
2. Комарецька П. В. Формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства / П. В. Комарецька // *Національний дослідний економічний інститут Міністерства економіки України «Формування ринкових відносин в Україні» : Зб. наук. праць*. – 2006. – Вип. № 9 (64). – С.90-92
3. Kozmenko O. Evaluation and use of indicators of insurance companies' investment activities / O. Kozmenko, V. Roienko // *Investment Management and Financial Innovations*. – 2013. – V. 10. – P. 98-105
4. Маринич І. А. Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства / І. А. Маринич, І. І. Дзіковський // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2010. – Вип. 20.1. С.105-108.
5. Педченко Н. С. Оптимізація структури фінансового потенціалу підприємства метод аналізу ієрархій / Н. С. Педченко // *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. – 2014. – Т. 19. – С. 198-202.
6. Руда Р. В. Збалансована система оцінки фінансового потенціалу підприємства / Р. В. Руда // *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. – 2011. – № 4 (16). – С. 170-172.
7. Стецюк П. А. Проблема визначення та оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств / П. А. Стецюк // *Агроінком*. – 2008. – № 3-4. – С. 72-76.
8. Тульчинська С. О. Визначення доцільності фінансового оздоровлення підприємства на підставі оцінки фінансового потенціалу [Електронний ресурс] / С. О. Тульчинська, М. В. Нікітін // *Ефективна економіка*. – 2014. – № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2964>
9. Турчак В. В. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання / В. В. Турчак, С. Д. Чижинська // *Молодий вчений*. – 2014. – № 8(11). – С. 49-52
10. Маслак О. І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства / О. І. Маслак // *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. – 2012. – № 6. – С. 124-129

Стаття надійшла: 05.12.2015 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горювий Д.А.

УДК 336.22

JEL Classification: H 250

НАЛОГ НА ДОБАВЛЕННЮ СТОИМОСТЬ: ИНТЕГРАЦИЯ ПРАВИЛ ВЗИМАНИЯ В УКРАИНЕ В ЕВРОПЕЙСКУЮ СИСТЕМУ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ

Савченко Т.В., старший преподаватель

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Аннотация: Одним из необходимых условий вступления в Европейское экономическое сообщество является наличие в стране-претенденте функционирующей системы НДС. В Украине НДС функционирует с 1 января 1992 года и является одним из основных налогов. За период существования налога на добавленную стоимость действующий механизм его исчисления и взимания претерпел существенные изменения. В настоящее время возникает вопрос: каким образом порядок взимания НДС в Украине приближен к правилам, установленным в странах Евросоюза. Не слишком ли велика ставка НДС, о чём часто спорят экономисты, аналитики, а также политики в нашей стране. Это обстоятельство, главным образом, и обуславливает актуальность выбранной темы. В процессе проводимого исследования решаются следующие задачи: анализ действующего порядка обложения НДС в Украине и Евросоюзе.

При написании статьи особое внимание было уделено анализу Налогового Кодекса Украины (раздел НДС). Кроме этого проанализированы директивы ЕС, устанавливающие правила начисления и взимания НДС в Европейском союзе.